

Детальний опис порожнини.

Печера Ювілейна розташована на Подільській височині, вододіл р.Нічлава та р.Циганка. По спелеологічному районуванню - Подільсько-Буковинська карстова обл., Придністровський лівобережний карстовий р-н. Адміністративно – Тернопільська обл., Борщівський р-н, с. Сапогів.

Вхід знаходиться на дні конусоподібної лійки глибиною 8 м., діаметр лійки 12 м. Лійка звичайна /по Максимовичу Г.А. 1963 р./ Вхід круглий діаметром 0.8 м., розташований на дні лійки.

Основні морфометричні характеристики:

Загальна довжина – 1623 м.

Загальна глибина – 17,5 м.

Площа – 2414,9м².

Об'єм – 8319,1 м³.

Довжина, ширина та висота галерей, залів –

Ширина ходів :

- середня – 2,1 м
- мінімальна – 0,5 м
- максимальна – 8,0 м

Висота ходів:

- середня – 3,3 м
- мінімальна – 0,5 м
- максимальна – 8,0 м

Коефіцієнт пустотності Корбеля – 0,2

Коефіцієнт закарстованості – 0,24

У районі печери верхня частина плато складена у вапняково-мергелистих відкладеннях волинського і пронятінського горизонтів і на окремих ділянках інтенсивно закарстовані. Печера закладена на контакті пластів гіпсу і перекриваючих вапняків. У Західному залі печери на площі декількох метрів видно контакт гіпсу з хемогенними /ратінськими/ вапняками. Хемогенні вапняки залягають на розмитій поверхні гіпсу, ізборожденної карровими жолобами і кавернами вилуговування. Ці вапняки є високоомним шаром, тобто екраном для постійного струму. Печера закладена по тектонічних тріщинах простягання 0-20°- 180-220°. Сполучені коротшими ходами у напрямі 80-90°.

Колір породи – сіро-білий.

Вік породи - тортон.

Елементи залягання – вертикально, горизонтально

Тріщинуватість – літологічна, тектонічна.

Генезис порожнини – корозійно-суфозійного типу.

Відклади – Печерний заповнювач по контуру печери - автохтонні відкладення представлені печерною глиною і великокристалічним піском, які повністю перекривають галереї печери, ізолюючи її від інших вельми вірогідних частин печерної системи. У ході „Сталактитовий” є 12 сталактитів завдовжки до 20 см, білого кольору, середній діаметр 20 мм.

Печера горизонтальна, тільки в південно-східній частині печери один з ходів йде по спіралі вгору, замикаючись на себе в 7 м від підлоги. Стеля більшості ходів параболічна. Зал „Планетарій” перекриває купол діаметром 8 м, який на 6 м врізався в товщу багрянкових вапняків і вапняково-мергелистих відкладень волинського горизонту.

Сучасний водозбір печери незначний, так як основна маса дощової та талої води поглинаються понором, що розташований поряд з печерою. Цей понор має зв'язок з печерою, але на даний час для людини непрохідний, і є одним з найперспективніших місць для пошуку нових великих лабіринтів. Печера суха, тільки вхідний коридор періодично підтоплюється дощовими та талими сніговими водами. Але, на думку Дублянського В.М., зв'язок її з джерелами, які виходять з сеноманських окремнених пісковиків на відстані 700 м. на північний схід від печери, безсумнівна.

Температура та вологість повітря під землею – 9-10⁰С, 99%.

Рух повітря – 0,1 м/с. По Дублянському В.М., 1969р., коефіцієнт повітряобміну в печері 1=1,7, питома конденсація дорівнює 0, 0038 л/м³ в добу.

Історія відкриття та дослідження:

Під час поїздки в Польщу Ю.Зімельс знайшов в бібліотеці Краківського спелеолога Градзінського Р. книгу 1911 року видання, геолога Адама Малицького «Kras Gipsowy Podola Roklickiego» зошит 18, в якій був опис екскурсійної печери біля с. Сапогів. Після опитування місцевих жителів визначили понор, в якому знаходився вхід в печеру. Незважаючи на велетенську працю і великі труднощі (понор був засипаний битим склом, вапном, скотомогильником затоплювався талою та дощовою водою, прокопали декілька десятків метрів) печеру не відкопали (хоча далі і йшов хід з просвітом та тягою. Тоді, під час 16-тої експедиції Тернопільського спелеоклубу «Поділля» в 1969 році, вирішили копати в сусідньому понорі і за 20-ть хвилин відкрили вхід в печеру, яку назвали на честь 50-ти років Радянської влади «Ювілейна». Учасники експедиції під керівництвом Ю.Зімельса виконали топографічну зйомку 1120 метрів ходів. Під час дослідження слідів відвідування печери людьми виявлено не було. В 27-й експедиції Тернопільського спелеоклубу «Поділля» було відкопано і досліджено нові ходи і довжина лабіринту досягла 1500 метрів. Більшу частину по пошуку нових ходів проводили спелеологи Київського філіалу спелеоклубу «Поділля». Під час перезйомки печери в 2005-2006 року (ТМГО «Клуб спелеологів «Поділля», спелеоклуб «Ursus spelaeus» Карловац, Хорватія, спелеоклуб «Spelunka» Вепрінац, Хорватія, спелеоклуб «Estavela» Кастав, Хорватія, довжина печери склала 1623 м.

Бібліографія:

1. В.Н. Дублянський, Б.М.Смольников «Карстолого-геофизические исследования карстовых полостей приднестровской Подолии и Покутья», Наукова думка, 1969.
2. Зимельс Ю.Л. «Выявление туристско-экскурсионных возможностей пещер при карстологических исследованиях на территории тернопольской области», Тбилисси, 1978.
3. В.О.Радзівський «Печери Тернопілля», Тернопіль, 1972.
4. В.А.Радзиевский «Соревнования по ориентированию в пещерах», Тернополь, 1970.
5. К.А.Таринов «Пещеры Подолии, их фауна и охрана» в сб. Охрана природы и заповедное дело в СССР, бюл. 7, АН СССР, 1962.
6. М.П.Чайковський «Пам'ятки природи Тернопільщини», Л., 1977.
7. В.Н.Дублянський, А.А.Ломаев «Карстовые пещеры Украины», Наукова думка, К., 1980.

Постановою Ради Міністрів України від 2 серпня 1971 року №611-р печеру визнано геологічною пам'яткою природи загальнодержавного значення геоморфологічного профілю.

Печера знаходиться під охороною Національного природного парку «Дністровський каньйон» <http://dnisterkanyon.org.ua>

Спелеологічна організація яка займається дослідженням печери:

ТМГО "Клуб спелеологів "Поділля" м. Тернополя". 46000, м. Тернопіль, вул. Листопадова, 8